

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ

TARİH BÖLÜMÜ
ÜRETKEN YAPAY ZEKÂ KULLANIM REHBERİ

1. Amaç ve Kapsam

Üretken Yapay Zekâ Kullanım Rehberi, Tarih Bölümü öğrencilerinin ders içi etkinliklerinde ve kaleme aldıkları ödev, proje, bitirme çalışması vb. faaliyetlerinde söz konusu araçları bilimsel ve etik ilkeler çerçevesinde kullanmalarını sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Rehber, Yükseköğretim Kurulunun “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Faaliyetlerinde Üretken Yapay Zekâ Kullanımına Dair Etik Rehber”i ile uyumlu olup Tarih bölümünde yürütülen bütün öğrenci çalışmalarını kapsar.

2. Temel İlkeler

2.1. Şeffaflık: Öğrenci, hangi ÜYZ aracının hangi sürümünü hangi amaçla kullandığını beyan etmekle yükümlüdür. Beyan; ödev, proje veya bitirme çalışmasının ilk sayfasında “Üretken Yapay Zekâ Kullanım Beyanı” alt başlığı altında yer alır.

Örnek beyan: “*Bu çalışmada genel literatür taraması, Türkçe anlatım ve üslubun iyileştirilmesi ile imlâ ve noktalama işaretlerinin kontrolünde, yazarın denetimi altında Claude Opus 5 adlı üretken yapay zekâ aracı kullanılmıştır.*”

2.2. Denetim ve Sorumluluk: Öğrenci, ÜYZ araçlarını kullanırken denetleyici rolünü hiçbir aşamada elden bırakmamakla yükümlüdür. Bu araçlar yardımıyla metne eklenen veya metinden çıkarılan her cümle, veri ve kaynak öğrencinin sorumluluğundadır. Aracın ürettiği yanlış, yanıltıcı bilgi ve uydurma kaynakların metne aktarılması öğrencinin sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

2.3. Özgünlük: ÜYZ araçları yalnızca destekleyici bir işlev görür. Bilimsel ve etik ilkeler çerçevesinde araştırma sorusunun belirlenmesi, kaynakların değerlendirilmesi, bulguların yorumlanması ve sonuca ulaşılmasında öğrencinin kendi fikir ve katkıları merkezde olmak zorundadır.

2.4. Yazarlık: ÜYZ araçları yazar olarak gösterilemez ve yazarlığa bağlı hiçbir sıfatla anılamaz ve belirtilemez.

3. Kabul Edilen Kullanımlar

Yukarıdaki ilkeler gözetilmek kaydıyla ÜYZ araçlarından aşağıdaki amaçlarla yararlanılabilir:

- Konu daraltma ve sınırlama.
- Metin düzenleme, dil ve anlatımı iyileştirme, imlâ ve noktalama denetimi.
- Çeviri; öğrencinin kaynak metinle karşılaştırmalı denetimi şartıyla.
- Literatür taraması; literatürün yapay zekâyâ okutulup özetletilmesi değil literatür taramasında yapay zekâ destekli arama araçlarından faydalanılması.
- Kaynakça ve dipnotların biçimsel olarak düzenlenmesi.

4. Etik Dışı ve Kabul Edilmeyen Kullanımlar

- Ödevin, projenin, ödev, sunum veya bitirme çalışmasının tamamının ya da bir bölümünün ÜYZ aracına yazdırılması.
- ÜYZ desteğiyle oluşturulmuş metnin beyan edilmeden ve kaynak gösterilmeden öğrencinin kendi metniymiş gibi sunulması.
- ÜYZ tarafından bulunan kaynak, alıntı, arşiv belgesi, istatistik veya bulguların doğrulanmadan metne aktarılması.
- Birincil ve ikincil kaynakların okunması yerine bu kaynakların özetlerinin ÜYZ araçlarına ürettirilip metne taşınması.
- Sınav, ödev, sunum vb. ölçme faaliyetlerinde, dersin öğretim elemanını bilgilendirmeden ve iznini almadan ÜYZ araçlarına başvurulması.

5. Kaynak Gösterimi ve Doğrulama

ÜYZ aracının önerdiği her kaynak, kullanılmadan önce öğrenci tarafından görülür ve asıl nüshasından doğrulanır. Varlığı teyit edilemeyen veya öğrenci tarafından erişilip okunmayan hiçbir kaynak metne ya da kaynakçaya dahil edilemez.

6. Riskler

Öğrenciler ÜYZ araçlarından belirtilen etik ilke ve kullanımlar dahilinde faydalanırken aşağıdaki risklere dikkat etmelidir:

- **Halüsinasyon:** ÜYZ araçları bilgi üretirken mevcut olmayan uydurma kişi, eser ve kaynaklara atıfta bulunabilir.
- **Kaynaksız ifadeler:** ÜYZ araçları metne yaptıkları eklemelerde dayanağı gösterilmeyen iddialarda bulunabilir, fikirleri, alıntıları ve atıfları akademik teamülün gerektirdiği kesinlikte kaynaklandırmaz.
- **Gizlilik ve fikrî mülkiyet:** ÜYZ araçları çoğunlukla üçüncü taraf platformlar üzerinde çalışır ve bu platformlar yeterli gizlilik, veri güvenliği ve telif koruması sağlamayabilir. Henüz yayımlanmamış özgün bulgu ve yorumlarınız, araca girildiği anda denetiminizden çıkabilir.
- **İstenmeyen kullanımlar:** Sağlayıcılar, kullanıcı etkileşimlerinden elde ettikleri girdi ve çıktıları model eğitimi vb. amaçlarla yeniden kullanabilir.

Yayımlanmamış araştırma verileri, arşiv belgesi görüntüleri, kişisel veriler ve üçüncü kişilere ait telifli metinler ÜYZ araçlarına yüklenmemelidir.

7. Aykırılık Hâli

Beyan yükümlülüğünün yerine getirilmemesi ve dördüncü maddede sayılan kullanımlara başvurulması, Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği ve Tarih biliminin akademik etik ve dürüstlük ilkeleri çerçevesinde değerlendirilir. Yukarıda belirtilen durumların tespiti hâlinde öğrencinin çalışması değerlendirmeye alınmaz.

8. Güncelleme

Bu rehber, Bursa Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Akademik Kurulunun 01/10/2026 tarih ve 2026/07 sayılı kararıyla kabul edilmiştir. ÜYZ araçlarının hızla değişen niteliği sebebiyle “Tarih Bölümü Üretken Yapay Zekâ Kullanım Rehber”i her akademik yıl başında gözden geçirilir.